

Fiskeriministeren (A. C. Normann): Motiveringen for ændringsforslag nr. 1 er, at man ønsker en redaktionel forenkling og tydeliggørelse af lovforslaget derved, at der i stedet for henvisningen i § 1 til de forskellige udgaver af loven, efterhånden som den er blevet ændret, nu kun henvises til den lovbekendtgørelse, som samler de forskellige bestemmelser under ét. Jeg har fundet denne lille ændring praktisk og skal anmode om, at den må blive vedtaget.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 1 af *fiskeriministeren* (se sp. 5032)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 af *fiskeriministeren* (se sp. 5032)
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Foss: Jeg tillader mig at gøre opmærksom på, at en følge af dette lovforslags vedtagelse vil blive, at der udbydes flere obligationer, som skal optages på det marked, der i forvejen får tilbudt for mange. Hvis man ønsker vor rentefod nedsat — og det er jo et almindeligt ønske — bør man gå den modsatte vej og forsøge at begrænse udbuddet af obligationer. Derfor vil jeg ikke kunne tage medansvaret for denne lov, men vil undlade at stemme.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 130 stemmer; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udbygning af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 19) findes i tidenden sp. 585, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 721).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Kaj Andresen: Der har fundet en lang og grundig udvalgsbehandling sted af sagen om Danmarks tekniske højskole, siden lovforslaget i oktober sidste år var til første behandling. Det er ikke alene de 12 udvalgs-møder, derunder samråd, der er udtryk derfor; men den kendsgerning, at der til ministeren er stillet 63 spørgsmål, hvoraf adskillige har krævet særdeles omfattende besvarelser, viser, med hvilken grundighed man er gået til værks. Det betyder også, at udvalget ikke alene har beskæftiget sig med lovforslagets ganske kortfattede tekst og indhold om den økonomiske ramme for de nærmeste års byggeri på Lundtoftesletten, men desuden har drøftet en lang række forhold vedrørende Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi. Måske kan det også hævdes, at enkelte af de drøftede problemer har ligget på grænsen af, hvad lovforslaget kunne begrunde, men det skal siges til udvalgsformandens ros, at han har ladet drøftelserne brede sig til alle de felter, hvor udvalgsmedlemmerne har ført dem hen. Denne formandens tålmodighed i forhold til de mange problemer, som er bragt ind i debatten, er vel også et udtryk for, at det er et vigtigt uddannelsesområde, og at det er en stor investering, der her lovgives om.

Jeg vil gerne understrege værdien af, at udvalget har haft lejlighed til at bese såvel de gamle lokaler i Sølvgade og Øster Voldgade som de nye allerede opførte bygninger på Lundtoftesletten. Skulle nogen tidligere have været i tvivl om de nye lokalers nødvendighed, må besøget i de ældste af lokalene herinde have bortvejret denne tvivl. Det er ikke nogen overdrivelse at betegne visse af de gamle lokaler som helt uanstændige som arbejdssted og uddannelsessted. Det mere end haster med at få dem erstattet med tidssvarende lokaler, hvor

[Kaj Andresen.]

studiemulighederne for vore tekniske studerende bliver tilfredsstillende.

Besøget i Lundtofte gav mig det indtryk, at man har startet et fornuftigt anlagt, enkelt og rationelt byggeri. Den standardiserede byggeform er resulteret i praktiske lokaliteter uden nogen form for flothed, ikke engang hvad angår de arkitekttegnede vandhaner. Fastholdes den hidtil lagte linje, må der kunne skabes et for alle parter — også bevillingsmyndighederne — tilfredsstillende resultat.

En række af de problemer, som blev omtalt ved lovforslagets første behandling, har været til drøftelse i udvalget; et af dem var spørgsmålet om optagelse af studerende på højskolen og akademiet. Det må nok erkendes, at en ophævelse af adgangsbegrænsningen næppe lader sig realisere; dertil er tilgangen til studiet for stor. En total ophævelse af adgangsbegrænsningen vil efter de oplysninger, der er tilstillet udvalget, betyde, at der skulle mere end en fordobling af undervisningslokaler til for at klare behovet, samtidig med at frafaldet ville blive procentvis meget større. Selv om man kunne ønske en fri adgang til teknikerstudiet som ved universitetet, må det i øjeblikket betragtes som urealisabelt.

Der kunne vel i dag snarere være årsag til, hvis det var muligt, at søge opnået en mindre frafaldsprocent end den eksisterende på ca. 15. I sine kommentarer til dette spørgsmål hævder højskolen imidlertid, at en gennemførelsesprocent på 85 er nær ved det opnåelige for et akademisk ingeniørstudium. Der er dog under drøftelserne rejst det spørgsmål, om ikke en særlig polyteknikerkvotient med overvejende vægt lagt på karaktererne i de matematisk-naturvidenskabelige fag ved studentereksamen eller adgangseksamen ville kunne reducere frafaldet, og undervisningsministeren har over for udvalget givet udtryk for, at han kunne tænke sig en ændring af optagelsesbetingelserne, så at disse synspunkter med hensyn til en polyteknikerkvotient blev indarbejdet. Det ser jeg gerne praktiseret.

Hvad angår antallet af studerende, er det oplyst, at der regnes med en årlig tilgang på 600 civilingeniørstuderende med 150 på hver retning og med 400 akademiingeniørstuderende med 100 på hver afdeling. Det

må vel tages til efterretning, at det i dag ikke er muligt at anlægge et mere hensigtsmæssigt skøn, men forhåbentlig vil det i den kommende tid kunne lade sig gøre at foretage en behovsanalyse, som kan indgå i overvejelser om vægtfordelingen for de forskellige retninger; det lyder ikke sandsynligt, at der skulle være samme behov for alle fire ingeniørretninger. Det er dog den almindelige opfattelse i udvalget, at der for akademiingeniørernes vedkommende vil kunne finde en videre udvikling sted gennem oprettelse af måske ensporede ingeniørakademier i provinsen, efter som behovene melder sig.

Formanden: Jeg henstiller, at samtalerne nedbringes til det mindst mulige.

Kaj Andresen: Må jeg i den forbindelse sige, at jeg er meget tilfreds med den besvarelse, undervisningsministeren har givet på spørgsmålet om udbygningen af teknika. Når man som her fastlægger den økonomiske ramme for udbygningen af civilingeniørernes højskole og akademiet, har det været naturligt at se på, hvad der i øvrigt må investeres i teknisk uddannelse i de kommende år. Her tænker jeg især på teknikumingeniørerne og mellemteknikerne; ikke mindst industri og produktion har stor interesse i, at uddannelsen af teknikumingeniører tilgodeses, og behovet for en snarlig udbygning af vore teknika er betydeligt. Af de seneste oplysninger, udvalget har modtaget herom, fremgår det, at der allerede ligger planer om en væsentlig investering til udbygning af eksisterende teknika, ligesom nye er kommet til. Den sidste prognose går ud på, at man over de nærmeste 10 år må regne med at skulle investere ca. 175 mill. kr. her, og det er for mig tilfredsstillende, at ministeren slår fast, at der ikke under hensyn til Lundtoftebyggeriet må ske nogen begrænsning af teknikas udbygning.

Et problem, som har givet anledning til meget omfattende drøftelser under udvalgsarbejdet, og hvorom der er stillet mange spørgsmål, givet skriftlige besvarelser og afholdt samråd, er spørgsmålet om højskolens fremtidige styrelse. Det kan vist siges, uden at jeg skal gå i rette med dem, der har rejst spørgsmålet, at det ligger uden for, hvad der måtte være naturligt i forbindelse med det

[Kaj Andresen.]

foreliggende forslag om en økonomisk rammebevilling, at man samtidig vil foretage en radikal ændring af den fremtidige styrelse for den engang færdigbyggede institution. Det kunne forstås, hvis man — og det er jo især fra konservativ side, spørgsmålet er rejst — ville have ændret ved det planlægningsudvalg, som skal administrere de penge, vi her skal bevilge. Det er jo dette udvalg, som får hovedansvaret for en fornuftig og rigtig anvendelse af de 500 mill. kr. Men det gør man ikke. Det er jo heller ikke let, for her sidder en række kendte sagkyndige, her er folk fra erhvervslivet, her er industrifolk, her er teknikere med specialviden, her er bygningskyndige, og jeg ved ikke, om det kan blive bedre, medmindre man vil erstatte dem med andre lige så sagkyndige.

Man har med udgangspunkt i den svenske ordning, hvorefter der sidder erhvervsfolk i styrelsen for de tekniske højskoler, fremsat ønske om en lignende ordning her i landet. Herom har der været samråd med undervisningsministeren, og udvalget har drøftet sagen. Jeg kan ikke gå ind for, at beslutning om en eventuel styrelsesændring træffes i forbindelse med dette lovforslag. Det må forudsætte mere omfattende undersøgelser og forhandlinger til flere sider, end folketingsudvalget kan påtage sig. Men spørgsmålet er rejst, og det rejses jo på ny gennem en skrivelse fra en række civilingeniører. Vi kan helt give tilslutning til ministerens kommentarer til spørgsmålet i bilag 7, hvor ministeren giver tilsagn om at tage spørgsmålet om at drage erhvervslivets synspunkter ind i overvejelserne om studieplanen op ved en kommende revision af den kgl. anordning for Danmarks tekniske højskole. Det er rimeligt, at ministeren til sin tid optager forhandlinger herom med de interesserede organisationer. Da der allerede sidder et udvalg om universitetsadministrationen, er det naturligt, at det her omtalte spørgsmål tages op i dette udvalg. Det skal dog siges, at det langtfra er givet, at vi her i landet bør gennemføre den svenske ordning.

Endelig et par ord om rammebevillingen på de 500 mill. kr. Ingen har egentlig under udvalgsarbejdet indvendt noget afgørende mod dette beløb. Det er forsøgt at drage

sammenligning med byggeriet af Lunds tekniske højskole, men af mange grunde, som jeg ikke her skal komme ind på, kan der næppe foretages en egentlig sammenligning. Det ses alene af, hvor forskellige resultater man kan komme til f. eks. ved udregning af etagearealet pr. studerende. Det må nok, tror jeg, anses for et rimeligt skøn, når man for dette tiår stiller 500 mill. kr. til rådighed. Ved bedømmelsen heraf bør det også erindres, hvad der er sagens forhistorie. Man vedtog i sin tid i folketinget enstemmigt loven om grundkøb på Lundtoftesletten. Der blev allerede dengang rettet opfordring til ministeren om snarest at gå i gang med påbegyndelsen af en ny teknisk højskole. Gennem årene er der over bevillingslovene stillet beløb til rådighed til grundarbejder og til de første bygninger, der er opført derude. Inden dette lovforslag bliver vedtaget, er der allerede disponeret ved bevilling over knap 200 mill. kr. Når man ser bort fra den kritik, som fra enkeltpersoner fremsattes allerede inden lovforslagets første behandling, og som er gentaget i skrivelsen fra ingeniør Højgaard m. fl. i udvalget, tror jeg, at den almindelige opfattelse er, at de 500 mill. kr., altså godt 300 mill. kr. ekstra for resten af 60erne, er en særdeles fornuftig ramme. Jeg tror i hvert fald ikke, at man i de kommende år vil bebrejde os, at vi skulle have være for flotte i vore dispositioner.

I øvrigt slipper folketinget jo ikke denne sag af hænde ved at vedtage det foreliggende lovforslag. I de kommende år vil der hvert år på vore bevillingslove skulle tages stilling til, hvor meget der i det enkelte finansår må bygges for.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale, at lovforslaget vedtages.

Axel Kristensen: Ved første behandling af dette lovforslag fremsatte jeg en del principielle bemærkninger, som det må være overflødigt at gentage, og jeg skal nøjes med at behandle det, som betænkningen giver anledning til.

Det vil være naturligt at tage beløbsrammen først. Jeg finder ministerens udtalelser om, hvorledes denne skal forstås, sagligt helt rigtige, og lægger stor vægt på, at ministeren siger, at byggeriet skal ske under hensyn til, at læreanstaltens formål

[Axel Kristensen.]

skal kunne opfyldes, at driften kan blive rationel, og at byggeriet skal være forsvarligt. Det er jo sådan, at man meget ofte vil stå over for valget mellem lave anlægsudgifter og større driftsudgifter, og her skal afgørelsen altså træffes ud fra en vurdering af, hvad der er billigst under hensyn til begge ting. Det kan ikke være således, at man bare bygger billigt og så får store driftsudgifter bagefter. Dette må der tages hensyn til, sådan at det i sin helhed bliver den rigtigste økonomiske løsning, vi får.

I planerne indgår muligheder for fremtidige udvidelser, og efter det nu af ministeren angivne må man ved planlægning ikke opnå en øjeblikkelig anlægsbesparelse på bekostning af, at kommende udvidelser bliver urationelle, fordi man i begyndelsen sparer ved at koncentrere byggeriet på en mindre del af arealet og så derved senere afskæres fra at få den for undervisningen og for driften af virksomheden billigste og bedste løsning.

I anledning af, at det ofte er sagt, at man nu halverer udgifterne i forhold til tidligere planer, vil jeg gerne fremhæve, at det aldrig fra ansvarlig side har været foreslået at bygge for disse fantasital. Jeg kan her henvise til bemærkningerne til lovforslaget side 7, sp. 2, 2. stk. og videre. Af dette fremgår det klart, at de ofte nævnte 900 mill. kr. alene var en opsummering af ønsker, der aldrig har været tiltrådt af planlægningsudvalget, og at dette straks, da dette kæmpetal forelå, fastslog, at dette ikke ville kunne bevilges, og tog fat på at reducere de fremsatte ønsker.

Uanset alt dette må det være af væsentlig betydning, at nærværende lovforslags vedtagelse skaber en rammebevilling, men det må stadig stærkt understreges, at de egentlige bevillinger gives på de årlige finanslove, og at folketinget gennem oplysninger til finansudvalget fra ministeren bør og kan følge dette store byggeri, således at man med det, man nu gør, ikke afskærer sin ret til at kontrollere, at det, der sker, er fornuftigt. Man kommer dog sikkert til at give en mere langsigtet handlefrihed end for ét år ad gangen, idet planlægningsudgifterne ikke kan knyttes til de enkelte års bygearbejder og kontrakter om byggeri og anlægsarbejder vil have virkning over flere

år, ofte over tre år, men uanset dette skal de enkelte års bevillinger overholdes. I øvrigt har der på dette byggeri aldrig været overskridelser.

Det meget store beløb, 500 mill. kr., virker naturligvis stærkt, når det står alene, men først må det huskes, at det her drejer sig om en meget langsigtet investering, som man skulle høste udbytte af langt ud i fremtiden. Dertil kommer, at tidligere for-sømmelser skal rettes op, og endelig må det vel være rimeligt at se de 50 mill. kr. årlig i 10 år i forhold til andre udgifter. Risø atomforskning, der næppe får synderlig erhvervsmæssig betydning, koster løbende 40 mill. kr. om året. Det kgl. teater, som jeg personlig sætter stor pris på, koster 20 mill. kr. om året. Man tænker sig at bruge 2.000 mill. kr. eller mere til en Store-Bæltstro, hvor alene bundundersøgelserne skal koste 10 mill. kr. Tager man udgifterne til alle de mange andre anlæg, der er stærkt behov for, bliver de samlede udgifter uhyre store. Men netop fordi statens budget, der nu er på 10 milliarder kr. — og de kommunale anlægsbudgetter er vel på omkring 3 milliarder kr. — er så stort, må man ved hver enkelt udgift, både de enkelte store og de utallige mindre, udvise den størst mulige realitetssans.

Det er rimeligt at gøre nogle bemærkninger til det ærede medlem hr. Knud Thomsens mindretalsbetænkning, og da dette samtidig giver anledning til en fremhævelse af nogle af de i betænkningen givne oplysninger, skal jeg sige noget om de af det ærede medlem hr. Knud Thomsen fremdragne spørgsmål.

Først er der forholdet mellem forskning og undervisning. Det må ved bedømmelsen af dette forhold — med halvt til hver, således som det er foreslået fra planlægningsudvalgets side — fastslås, at denne forskning ikke er en målforskning; der skal ikke være anden forskning bundet til læreanstalten end den, der er nødvendig til læreanstaltens formål: at undervise. Formålet med læreanstalten er at uddanne ingeniører til erhvervslivet, men man må have denne forskning for det første for at sikre, at der er et tilstrækkelig højt kvalificeret lærerpersonale til at give den videnskabelige undervisning, som en civilingeniør nu skal have, og dernæst for at følge med i

[Axel Kristensen.]

udviklingen, idet man vil sakke bagud, hvis lærerstaben ikke fulgte godt nok med. Man kan ikke bare læse sig til videnskab på dette område, man må selv arbejde med den, og yderligere skal civilingeniørerne have levet i dette miljø under deres uddannelse for senere at kunne virke som forskere i erhvervsvirksomhederne; vi bruger jo disse ingeniører til erhvervsforskning ude i vore erhvervsvirksomheder. Det er også oplyst, at dette forhold er et gennemsnit; det betyder i praksis, at én måske har mere tid og en anden mindre tid, alt efter deres kvalifikationer til den forskning, som er nødvendig, og også i forhold til deres stilling.

I øvrigt er dette ikke en ny regel, det er en gammel regel, som gælder på mange, vel på et flertal, af læreanstalter, der står på samme niveau som den danske polytekniske læreanstalt, og når den ikke har virket i nogle år, er det simpelt hen, fordi der ikke har været plads til det, man har ikke kunnet have det antal mennesker, lige så lidt som man har kunnet give en helt forsvarlig undervisning til de studerende. Men hertil kommer yderligere, at selv om man tilstræbte, at personalet skulle undervise 100 pct., lod dette sig ikke gøre, fordi man ikke kan lægge et sådant skema. Man må have en lærer i et fag, uanset om det kræver mange eller få timer; man har halvår, hvor der ikke arbejdes i et bestemt område, fordi de studerende arbejder andre steder, således at en væsentlig del af den tid, der dækkes af denne halvdel, ikke kunne undgås alligevel.

Det er blevet nævnt, at det var et stort problem at skaffe de 80 professorer og de ca. 500 andre medarbejdere, man tænker sig at knytte til den nye polytekniske læreanstalt; det er jo især det ærede medlem hr. Knud Thomsen, der har været inde på det. Men den måde, det stilles op på, er vildledende. Det er, som om man nu skulle skaffe 80 nye professorer. Det skal man ikke; der er 60 i forvejen, så man skal skaffe 20 på 7 år eller på 8 eller 9. Man har i forvejen omtrent 300 andre ansatte ved læreanstalten, der deltager i undervisning og forskning, så når man taler om 500, er det altså godt et par hundrede stykker, der skal skaffes. Alt det var man ganske klar over, da lære-

anstaltens planlægning blev påbegyndt, og vi har fået oplyst, at man i 1970 kan regne med, at der er 300 flere videnskabeligt uddannede licentiater end nu. Der er altså taget højde for dette i forvejen. Endelig er det sådan, at vel henter erhvervslivet mange ledende folk fra professoraterne på læreanstalten og fra lærerstaben — jeg kan nævne, at professor Mansa kom som direktør til Titan, og den administrerende direktør hos Laur. Knudsen var også en af professorerne, der blev hentet på grund af den vekselvirkning, der er — men erhvervslivet afleverer jo også mange dygtige folk direkte til polyteknisk læreanstalt som lærere.

Det ærede medlem hr. Knud Thomsen taler en del om ledelsen af denne forskning. Men han har gentagne gange fået oplyst, at man klart tilstræber, at der til læreanstalten ikke knyttes målforskning eller erhvervsforskning, medmindre dette af hensyn til apparatur, der er for kostbart til, at man kan have to sæt, er nødvendigt. Forskningsinstitutter, der har erhvervsformål, ledes og skal ledes af en erhvervspræget bestyrelse. Det gælder altså, hvor der er tale om institutter, der alene driver målforskning. Blandede institutter skal for den helt overvejende del ledes delt, således at der er en bestyrelse for den erhvervsprægede forskning på disse institutter, medens en professor leder den undervisningsmæssige side med aftaler om, hvordan man kan disponere over faciliteterne.

Retningslinjerne til sikring af erhvervsinteresserne ved forskningen er lagt meget klart an af forskningsrådet, der klart kræver målforskning skilt mest muligt ud fra undervisningsinstitutterne. Sagen er i orden, og jeg forstår ikke, at man stadig gentager krav, der er opfyldt netop i den planlægning af læreanstalten, der har fundet sted, og som klart er oplyst i folketingsudvalget.

Det samme gælder styrelsen af polyteknisk læreanstalt. Det er klart oplyst, at der er den snævrreste kontakt og samarbejde mellem læreanstalten og de erhvervsfolk, der har forudsætninger for at medvirke. Det sker alene gennem censorordningen, der beskæftiger et stort antal mennesker, da der er to censorer for hvert fag. Censorordningen er en selvstændig institution, der udpeger censorerne blandt erhvervsfolk;

[Axel Kristensen.]

det er ikke læreanstalten, der udpeger dem. På den måde skabes der et intimt samarbejde mellem erhvervsfolk og undervisning. Det er også således, at rektor er født medlem af Industrirådet for at sikre dette samarbejde. Det er således, at når man laver undervisningsplaner o. lign., tilkalder man erhvervsfolk, der deltager i udarbejdelsen, og det er meget morsomt at se, at direktør Mansted, der kræver nærmere samarbejde, selv har siddet i det udvalg, der har udarbejdet undervisningsplanerne for akademiingeniørernes maskinretning.

Der er altså denne forbindelse i forvejen, og jeg synes, man må slå fast, at ingen ansvarlig organisation — hverken Industrirådet, Landbrugsrådet, Håndværksrådet, Ingeniørforeningen, Akademiet for de tekniske Videnskaber eller Danmarks tekniskvidenskabelige forskningsråd — har fundet det påkrævet at ønske andre former for erhvervslivets indflydelse på læreanstaltens ledelse end de hidtidige, der da også har givet gode resultater. Jeg har aldrig set nogen af dem, der nu taler om erhvervslivets større indflydelse, klage over kvaliteten af de uddannede civil- og akademiingeniører. Når ministeren nu har givet tilsagn om at optage forhandlinger om en form, der sikrer samarbejdets fortsættelse med de interesserede organisationer og institutioner inden for erhvervslivet, kan man næppe under denne behandling, der jo ikke drejer sig om læreanstaltens styrelse, men om bygning af en polyteknisk læreanstalt, nå videre.

Ved at sammenligne den danske læreanstalt med den nye tekniske højskole i Lund og ved at sammenligne tidligere tal med nyere begår det ærede medlem hr. Knud Thomsen afgjort en fejl, som han i øvrigt gentagne gange er blevet gjort opmærksom på. Hans sammenligning af bruttoarealer med nettoarealer er en helt afgørende fejl. Han sammenligner ting, der ikke kan sammenlignes, og ser bort fra, at kostbare, store anlæg, som vor læreanstalt må have, fordi den er den eneste i Danmark, ikke skal findes i Lund, fordi de findes på andre læreanstalter i Sverige, hvor man kan rejse hen for at studere disse ting. Han ser ganske bort fra de studenterfaciliteter,

vi må have med den beliggenhed, den polytekniske læreanstalt nu får. Dem behøver man ikke i Lund, fordi læreanstalten dér ligger i selve byen. Der ses bort fra, at vi også bygger ATV-institutterne; tilsvarende gøres ikke i Lund.

Den eneste mulige måde at sammenligne på er at tage sammenlignelige laboratorier eller anlæg, der virkelig tjener samme formål, og se, om der er nogen væsentlig forskel — og det er der ikke; det stiller sig nærmest gunstigst for den danske planlægning. Det ville være det samme som at sige, at en fabrik er en fabrik, sammenligne et glasværk med en tekstilfabrik og kræve, at de skulle koste det samme pr. m² eller have det samme antal m². Det er noget i den retning, det ærede medlem hr. Knud Thomsen gør. Det svarer til, at man f. eks. prøver at sammenligne, hvad det koster at bygge en 2 værelses og en 3 værelses lejlighed pr. m²; man skal jo både have badeværelse og w.c. i den 2 værelses lejlighed, og det tredje værelse kommer derfor ikke til at koste ret meget. Hele denne form for sammenligning er urimelig og usaglig.

Det er med beklagelse, jeg må sige dette. Jeg beklager meget stærkt, at den mindretalsbetænkning, som det ærede medlem hr. Knud Thomsen har afgivet, bygger på misforståelser, som han klart og tydeligt er blevet gjort opmærksom på. Der havde således ikke været grund til for ham at gentage disse fejl.

Det ærede medlem har et stærkt ønske om en mere erhvervspræget indflydelse på læreanstaltens ledelse. Jeg tvivler på, at man kan få mere. Ministeren har imidlertid givet tilsagn om at optage forhandlinger og sikre, at dette samarbejde finder sted. Derfor må den side af sagen være tilfredsstillende.

Jeg føler mig overbevist om, at det beløb, der er tale om her, størrelsesmæssigt — man kan ikke sige det med nøjagtighed, fordi det, som ministeren oplyste, ikke er projekteret færdigt — må kunne slå til. Jeg kan anbefale lovforslagets gennemførelse.

Fanger: Det lovforslag, vi har til anden behandling, er ganske kort, men har givet anledning til en meget grundig udvalgsbehandling. Vi har bevæget os langt uden for lovforslaget, og jeg vil gerne takke ud-

[Fanger.]

valgets formand for den måde, hvorpå han har ledet forhandlingerne.

Alligevel endte det med, at den konservative gruppe bad om yderligere udsættelse til forhandling med den højtærede undervisningsminister, og selv om dette ikke lykkedes før anden behandling, håber jeg, det kan finde sted mellem anden og tredje behandling.

Personlig går jeg ind for lovforslaget, som det foreligger, men jeg kan ikke komme bort fra, at det vil betyde, at mange velguede studenter fortsat bliver afvist fra civil- og akademiingeniørstudiet. Jeg hilser med tilfredshed, at den højtærede undervisningsminister har oplyst, at teknikumundervisningen vil blive tilgodeset med udvidelser i de kommende 10 år for henimod 200 mill. kr., og at antallet af studerende på teknika vil stige fra 5.000 til 10.000. Det vil betyde, at der kan uddannes 2.000-3.000 teknikumingeniører om året. Her må man dog se i møde, at en skærpelse af adgangsbetingelserne vil være hensigtsmæssig, så man undgår de store dumpeprocenter, man nu har.

Men tilbage til læreanstalten. Med den stigning i antallet af studenter, der sker i de kommende år, må selv med den projekterede udvidelse på Lundtoftesletten mange velegnede afvises. Ja, vil nogen måske sige, men så kan de jo gå på universitetet og blive dygtige jurister, lærere eller læger eller på landbohøjskolen og blive dyrlæger, landinspektører o. s. v. Målet må dog imidlertid være at give alle velegnede her i landet den uddannelse, de ønsker.

For læreanstaltens vedkommende gælder yderligere, at vi kun står ved begyndelsen af den tekniske æra, hvoraf hele vor levefod er så afhængig i den kommende tid. Medens vi for hundrede år siden måtte indkalde engelske ingeniører til at bygge jernbaner, bygger vore civilingeniører i dag veje, jernbaner og havne overalt på jorden. Danske ingeniører er anerkendt overalt,

men tiden rinder hastigt, og kravene til uddannelse vokser. Derfor kunne også et enstemmigt folketing i 1958 vedtage en principbeslutning om at bygge en ny læreanstalt på Lundtoftesletten, en læreanstalt, hvor der var plads til de udvidelser, som vi ved vil komme i de næste hundrede år. Jeg ville gerne have, at vi kunne uddanne så mange civil- og akademiingeniører, at disse også kunne finde anvendelse i udenrigstjenesten til udsendelse navnlig til de underudviklede lande, men læreanstalten burde også kunne modtage elever fra disse lande til uddannelse.

Man vil forstå, at en yderligere udvidelse snart trænger sig på, og her kommer en udvidelse andre steder i landet på tale til uddannelse af akademiingeniører. Jeg talte ved første behandling om uddannelse af teknikumingeniører i kemi, men jeg tror efter nærmere overvejelse, at en yderligere udvidelse af akademiingeniøruddannelsen i kemi ville være bedre, og her vil jeg pege på Århus, som har en betydelig kemiundervisning på universitetet, hvorfra der sikkert vil kunne hentes nogle lærere. Jeg tror, at den højtærede undervisningsminister, når tiden er inde, vil komme med forslag herom, og imens går byggeriet på Lundtoftesletten videre i den takt, den økonomiske situation tillader, og efter finansudvalgets bevillinger.

Grethe Philip: Da mit partis ordfører, det ærede medlem fru Else-Merete Ross, på grund af sygdom er forhindret i at være til stede, skal jeg under henvisning til betænkningen på mit partis vegne give tilslutning til lovforslagets gennemførelse.

Morten Lange: Det har været en ret omhyggelig og langstrakt udvalgsbehandling, vi har gjort dette lovforslag til genstand for. Den har dog ikke ændret noget i det syn, jeg havde allerede ved første behandling, hvad angår hovedtrækkene i lovforslaget, nemlig selve bevillingsrammen; men det er så fuldstændig rigtigt, som den

[Morten Lange.]

højtærede undervisningsminister flere gange har meddelt os, at det, der er lagt til grund for beløbsrammen, er en økonomisk-politisk vurdering af, hvad der kan stilles til rådighed. Det er ikke et beløb, der fuldt ud er beregnet efter, hvad den bedst mulige løsning ville koste. Naturligvis må vi alle bøje os — med mere eller mindre respekt — for økonomisk-politiske vurderinger, og i alle tilfælde er det klart, at inden for de rammer, som man her trods alt har afstukket, er der — det kan der ikke være tvivl om — plads for noget, som meget stærkt kommer til at nærme sig en udmærket løsning. Når vi kommer så langt frem, skal jeg i hvert fald i første omgang lade beløbsrammen stå og sige, at det skøn, der er anlagt her, svarer så nogenlunde til, hvad vi må håbe kan give os det resultat, som er nødvendigt for uddannelsen.

Men der er én ting, som vi afgjort straks må acceptere, noget, der falder stærkt i øjnene, og som må give anledning til nogen kritik af beløbsrammen og af det, man prøver på at bygge. Det er adgangsbegrænsningen. Det har været nævnt allerede af andre ordførere, men jeg skal ikke lægge skjul på, at netop den adgangsbegrænsning, som den ramme, der nu er blevet afstukket, kommer til at betyde i årene fremover — jeg havde nær sagt i al evighed — for det polytekniske studium, er en meget alvorlig sag. Det er naturligvis nogenlunde acceptabelt, så længe det kun er selve ingeniøruddannelsen, man ser på. Det er endda til en vis grad en fordel, at man kan sortere folk fra, som har en høj karakter til deres studentereksamen eller på lignende måde har kvalificeret sig. Det er ikke det, der er ulykken. Ulykken er langt snarere den, at adgangsbegrænsningen virker over på andre fag, og det ligger endda sådan, at den især virker på uddannelsen af matematikere og fysikere ved de to universiteter, en uddannelse, hvis gode og rigelige rekruttering er af den største betydning for den polytekniske læreanstalts trivsel. Adgangsbegrænsningen er, set i mere præcist perspektiv, en ubehagelig ting også for selve den polytekniske læreanstalt, men det får være.

Jeg er ikke i tvivl om rigtigheden af den redegørelse, læreanstalten har givet os, som udsiger, at en ophævelse af adgangs-

begrænsningen kan gøre det nødvendigt at nærme sig næsten en fordobling af kapaciteten; det vil ikke være rimeligt, det vil ikke være muligt inden for de økonomiske rammer, vi arbejder under, at stille forslag om, at adgangsbegrænsningen skal afskaffes.

Jeg har med glæde set, at den højtærede undervisningsminister påtænker at finde andre måder end den stive og ikke særlig præcise afgrænsning med studentereksamenkarakterer, og jeg kan kun ønske den højtærede minister alt muligt held med disse undersøgelser.

Som sagt, det er dette spørgsmål om adgangsbegrænsningen, der er min hovedårsag til betænkeligheder, og jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg ikke er den, der skal prøve at stille forslag om, at vi skal ud over adgangsbegrænsningen, for det er urealistisk.

Det er da også ganske klart, at det, som dernæst bliver det store spørgsmål og et problem, som vi ikke har fået fuldt klarlagt under udvalgsarbejdet, er spørgsmålet om, i hvilket tempo udviklingen og udflytningen af den polytekniske læreanstalt vil kunne gennemføres på grundlag af den rammebevilling, der her lovgives om. Vi har så nogenlunde fået et løfte fra den højtærede undervisningsminister om, at udflytningen vil blive fuldstændig, og at der er et begrundet håb om, at den vil være fuldbragt til 1970. Men længere har vi ikke kunnet komme, og da den højtærede minister har holdt fast på, at udflytningen skulle være fuldkommen, er der altså heller ikke over for udvalget givet nogen prioriteter i retning af, at hvis en fuldstændig udflytning alligevel ikke skulle blive mulig, ville man foretrække den og den løsning. Når man har bundet sig så stærkt til en udflytning, vil jeg gå ud fra, at hvis man på et eller andet tidspunkt ændrer planerne, så noget af det, der nu planlægges for, skulle forblive i Københavns centrum eller lægges et andet sted, ville den højtærede minister til den tid igen nærme sig folketinget, for i så fald forekommer det mig, at der er i hvert fald noget ændrede forudsætninger for den lovgivning, der her er tale om.

Alle de spørgsmål, jeg her har berørt, har så afgjort med lovforslaget at gøre. Derimod kan jeg ikke se, at det spørgsmål, som er draget ind, og som der også er refereret til

[Morten Lange.]

i det betænkningssafsnit, der er skrevet af det ærede medlem hr. Knud Thomsen, nemlig om højskolens styreform, kan siges at have særlig stor betydning for det fremsatte lovforslag eller den stilling, vi skal tage til det. Vi har også i udvalget modtaget et brev fra seks ældre civilingeniører, som har skrevet et eller andet om, at de er dybt bekymrede over de mange penge. Udvalg og folketingsmedlemmer får hver for sig så mange breve fra tid til anden netop af denne sådan lidt ængstelige karakter. Det synes dog at være for megen stads at gøre ud af styreformen, hvis det skal være et hovedpunkt eller overhovedet et punkt i denne debat.

Jeg har da også ved at gennemlæse det betænkningssafsnit, det ærede medlem hr. Knud Thomsen har skrevet, kunnet konstatere, at det indeholder betragtninger, der ligger så fjernt fra det, man plejer at lægge til grund, når man snakker om styreformen og hele undervisningen ved de højere læreanstalter, at det i hvert fald ikke kan tjene som noget grundlag for en debat. Det er stik imod al tradition — for at tage et eksempel — at undervisningsfærdighed anses for et hovedkriterium ved udvælgelse af lærere og specielt af professorer til de højere læreanstalter. Hvis man gør det til et hovedkriterium, vil man derigennem ganske sikkert havne i en situation, hvor man ikke får en højere læreanstalt, men en pogeskole; en pogeskole kan også være nyttig, men man skal ikke sammenblende begreberne.

Jeg er ligeledes fuldstændig sikker på, at en yderligere adgang for industriens forskellige organer til at deltage i styrelsen af den polytekniske læreanstalt ville være et ganske enormt tilbageskridt i forhold til den ledelse, den har i øjeblikket. Jeg er fuldstændig klar over, at de folk, der beskæftiger sig med teknisk forskning, i dag har en virkelig — og en temmelig omfattende — opgave med at holde industrien underrettet om de landvindinger, der sker, holde industrien i jour med den nye udvikling. Fra industriens side kan man ikke vente, at der vil opstå nogen stimulus i retning af at finde ud af, hvorledes undervisningen i fremtiden skulle tilrettelægges. De kan kritisere, hvordan den svarer til de hidtidige erfaringer, men det fremadtilende bliver

nødt til at være læreanstaltens og dens læreres hovedkompetence.

Det har været et omfattende udvalgsarbejde. Der er blevet stillet en stor mængde spørgsmål, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige, at besvarelsen af alle disse mange spørgsmål har været ganske overordentlig indgående, omhyggelige og detaljerede. Blot kunne jeg måske afslutte med en beklagelse. Når jeg ser det arbejde, der er blevet lagt i at holde dette udvalg velunderrettet, er jeg ligefrem begyndt at blive bekymret ved tanken om, hvor mange uger og måneder det kan have sinket arbejdet med den polytekniske læreanstalt, at vi skulle have at vide alt, hvad der overhovedet har med læreanstalten at gøre. Jeg synes, det er udmærket, at et folketingsudvalg orienteres om et lovforslag og dets baggrund, men det har ved behandlingen af dette lovforslag med alle de spørgsmål, der blev stillet, været helt klart for mig, at vi har nærmet os det punkt, hvor vi blev for nidkære. Nidkærlighed er godt, men hvis nidkærlighed betyder, at vi sinker det arbejde, vi skulle fremme, så er nidkærlighed i hvert fald ikke rosværdig.

Jeg skal holde min egen nidkærlighed i tømme her og blot give tilsagn om, at vi i alt fald fra mit partis side fortsat er villigt indstillet over for lovforslaget. Vi ville i og for sig gerne se en større beløbsramme, men vi skal undlade at stille forslag.

Else Gregersen: På partiet de uafhængiges vegne vil jeg gerne fremsætte nogle bemærkninger til det foreliggende lovforslag.

Jeg er af den opfattelse, at vi her i landet må tilstræbe at bringe uddannelsen af civilingeniører op på højde med de bedste tilsvarende uddannelser i andre lande, som den da også tidligere har været det. Vi anser dette for at være nødvendigt, fordi vort land er uden råstoffer og vi derfor på anden måde er henvist til at forbedre vor stilling i den internationale konkurrence mest muligt, ellers ville vi ikke kunne håbe på at opretholde det nuværende forhold mellem levestandarden her i landet og i de lande, der selv har råstoffer.

Jeg er også helt klar over, at den tekniske udvikling kan medføre, at der måske kan blive brug for forholdsvis flere civilingeniører i hvert fald på visse områder. F. eks. må

[Else Gregersen.]

udvinding af atomenergi, automation og måske særlig kommende måle- og kontrolmetoder med benyttelse af radioaktive stoffer forseholdsvise mange folk med en vis videnskabelig baggrund.

Mit parti vil derfor helt kunne gå ind for en forbedring af civilingeniøruddannelsen her i landet — det vil jeg gerne understrege stærkt — men samtidig må jeg fremhæve, at det spørgsmål, der foreligger i dag, er et helt andet, nemlig om det er rimeligt at bruge så mange penge som 500 mill. kr. til en udbygning af Danmarks tekniske højskole i Lundtofte.

Planlægningsudvalgets redegørelse, der er trykt som bilag til lovforslaget, regnede med et beløb på godt 800 mill. kr. for en kapacitet på ca. 3.700 studerende, hvilket beløb dog i redegørelsens sidste afsnit nedsættes til 690 mill. kr. uden videnskabeligt udstyr; med videnskabeligt udstyr måtte man regne med i alt fald ca. 800 mill. kr. Lovforslaget regner nu med i alt 500 mill. kr., hvilket beløb efter bemærkningerne til § 1 også skal omfatte videnskabeligt udstyr, og samtidig regner man ikke længere med 3.700, men med godt 5.100 studerende. Man har således fået en nedgang i udgiften pr. plads for studerende fra 215.000 til ca. 98.000 kr., altså til under halvdelen. Denne store nedsættelse viser i alt fald én ting med sikkerhed, nemlig at man oprindeligt har villet bruge alt for mange penge til projektet, for der foreligger ikke fra nogen side noget om, at nedsættelsen er sket på bekostning af uddannelsens kvalitet. Når man ser, hvor meget beløbet pr. studerende kunne reduceres, blot fordi der blev protesteret fra forskellig side, er det vel naturligt, at man tænker videre: mon nu ikke også det beløb på 500 mill. kr., som lovforslaget vil bruge til formålet, er alt for stort?

I udvalgsbetænkningen fremhæver et mindretal, det ærede medlem hr. Knud Thomsen, at der ikke er givet nogen rimelig forklaring på, hvorfor Lundtofteprojektet skal være over 3 gange så dyrt som Lundprojektet; der er tale om 500 mill. danske kr. mod 130 mill. svenske kr., og det ærede medlem antager ikke, at den svenske kroners købekraft i denne forbindelse er

væsentlig større i Sverige end den danske kroners i Danmark.

Der synes derfor at foreligge et ganske klart misforhold, idet der i Lundtofte kun er regnet med rundt regnet dobbelt så mange studerende som i Lund. Vi kan let blive enige om, at der her virkelig er et misforhold, men jeg vil gerne tilføje, at vi i mit parti ser således på det, at misforholdet mellem udgifterne i Lundtofte og i Lund i virkeligheden er langt større, end det er fremhævet i mindretalsbetænkningen. Et auditorium til 100 koster på alle punkter, lige bortset fra udgifterne til selve siddepladserne, langt fra det dobbelte af et auditorium til 50 studerende. Dette gælder i endnu højere grad for laboratorier, hvor man f. eks. af enhver større maskine på et maskinlaboratorium eller ethvert andet større forsøgsanlæg til undervisningsbrug kun anskaffer ét eksemplar. En fordobling af antallet af studerende viser sig i mange tilfælde slet ikke i en større anskaffelsessum, men i en mere udstrakt anvendelse af forsøgsanlæggene.

Fællesanlæg, f. eks. rektorbolig, portnerbolig, varmecentral m. m., vil naturligvis også langt fra medføre den dobbelt udgift, fordi antallet af studerende fordobles.

Det fremhæves da også af Danmarks tekniske højskole — bilag 3 — i en redegørelse for, hvorfor hele højskolen bør udflyttes, at laboratorier i betydeligt omfang betjener 1. og 2. dels studerende, og så må det være selvfølgelig, at studerende på samme trin kan udnytte endnu flere fælles faciliteter.

Det er derfor helt klart, at en fordobling af antallet af studerende aldrig kan begrunde en fordobling af byggeprisen. Selv om vi måske bør regne med, at de 130 mill. svenske kr., som højskolen i Lund skal koste, i købekraft ikke svarer til 130 millioner, men måske til 150 mill. danske kr. i Danmark, bør udgiften i Lundtofte ikke blive 300 mill. danske kr., men måske snarere 225 mill. kr. Lægger vi hertil 25 mill. kr., fordi Lund ikke uddanner visse specialister, kommer vi stadig kun op på 250 mill. kr. — altså ikke mere end halvdelen af lovforslagets 500 mill. kr.

Det kan derfor efter mit partis opfattelse under ingen omstændigheder være rigtigt uden videre at give en bemyndigelse til at

[Elsø Gregersen.]

bruge 500 mill. kr. til en udbygning af højskolen i Lundtofte til ca. 5.000 studerende.

At der er et helt urimeligt forhold mellem byggeriet i Lundtofte og i Lund, kan man også se af antallet af m²-etageareal pr. studerende. I mindretallets udtalelse anføres det, at man i Lund beregner 21,6 m², i Lundtofte ca. 60 m² pr. studerende. I modsætning hertil kommer læreanstalten i en skrivelse af 12. februar dette år, aftrykt som bilag I i betænkningen, til det resultat, at der bruges rundt regnet netto 30 m² etageareal både i Lund og i Lundtofte. Desværre kan det ikke ses, hvordan læreanstalten er kommet til det resultat. Jeg må beklage, at man ikke har optrykt de beregninger, der ligger til grund for resultatet, når det resultat ligger så langt fra det, man kan regne sig til på grundlag af de oplysninger, der ellers foreligger. Det havde været rimeligt, om alle folketingets medlemmer havde fået en mulighed for at skønne over, hvilken beregning der er rigtig — eller dog kommer det rigtige nærmest. I særdeleshed gælder det naturligvis, at mit parti, der ikke er udvalgsberettiget, bliver dårligt stillet, når udvalgsbetænkningen først kommer i weekenden umiddelbart før lovforslagets anden behandling og betænkningen så ikke medtager fornødent materiale i et tilfælde, hvor der fra én side hævdes at være tale om arealer af nogenlunde samme størrelse, fra en anden side om det tredobbelte areal pr. studerende i Lundtofte i forhold til i Lund.

Det er imidlertid ikke bare min opfattelse, at den beløbsramme, som lovforslaget indeholder, er alt for høj; vi mener også, at mange andre ting burde have været klarlagt, før folketinget giver grønt lys for udbygningen af den nye højskole.

For det første er der, så vidt jeg kan se, ikke givet tilstrækkelig holdbar begrundelse for, at det er nødvendigt at samle Danmarks tekniske højskole og ingeniørakademiet på Lundtoftesletten. Før man træffer en sådan beslutning, burde det i hvert fald undersøges indgående, om det ikke er muligt at benytte højskolens hidtidige bygninger til ingeniørakademiet. Da det stilles i udsigt, at der senere skal bygges ingeniørakademier også i byer i Jylland, ligger der

heri i hvert fald et bevis for, at beliggenheden sammen med en teknisk højskole ikke er nødvendig. Man kan vist også tænke sig, at akademiingeniører fra København, selv om de til sin tid får ganske samme uddannelse som ingeniører fra andre, senere oprettede ingeniørakademier, uberettiget vil blive anset for bedre, netop fordi akademiet ligger samme sted som højskolen. Det vil så atter medføre, at de studerende alle søger at blive optaget på akademiet her, hvilket naturligvis vil få uheldige følger på mange måder.

For det andet kan jeg heller ikke se andet, end at det allerede før højskolens udbygning bør fastsættes, hvorledes højskolens styrelse skal være i fremtiden. Vi mener også, at styrelsesforholdene allerede nu bør ændres, så at den nye styrelse også kan udøve sin indflydelse allerede under udbygningen af højskolen.

I almindelighed må det naturligvis gælde, at der ikke bør være erhvervsrepræsentanter i styrelser for universiteter og højskoler. F. eks. ville vel ingen anse det for rimeligt, at fabrikanter af tandlægeudstyr eller medicinalvarer blev repræsenteret i tandlægehøjskolens styrelse.

For den tekniske højskole ligger forholdene dog anderledes. En betydelig del af de på højskolen uddannede civilingeniører og vel nok en endnu større del af akademiingeniørerne komme senere til at virke ikke selvstændigt, men som medarbejdere eller ledere i industrielle og andre erhvervsvirksomheder. Det må allerede af den grund synes naturligt, at erhvervene får en vis indflydelse på, hvorledes disse ingeniørers uddannelse bliver, så at erhvervene kan få størst mulig nytte af dem til styrkelse af erhvervenes konkurrencedygtighed og dermed til gavn for hele landet. Denne indflydelse er i hvert fald ikke tilstrækkeligt sikret ved den i betænkningens bilag 7 omhandlede ordning med censorer, fordi disse censorer nok skal tages uden for højskolens lærerpersonale, men kan tages f. eks. blandt embedsmænd i andre statsinstitutioner.

Man vil da også bemærke, at der i undervisningsministeriets skrivelse, bilag 7, stadig kun tales om, at der er sikret „kredse uden for højskolen“ indflydelse på eksamens-

[Elsø Gregersen.]

kravene, men ikke, at der er sikret erhvervene en sådan indflydelse, skønt det netop er det, der er spurgt om.

For det tredje skal der på den tekniske højskole foruden grundforskning også i udstrakt grad drives målforskning. Det må være helt klart, at også af den grund er det ønskeligt, at erhvervene er repræsenteret i højskolens styrelse. Målforskningen giver altid mange problemer, f. eks. med hensyn til om resultatet af en foretagen undersøgelse kun skal stilles til rådighed for den virksomhed, der har ønsket undersøgelsen udført, og som i så fald naturligvis også bør betale alle udgifterne til den, eller om resultatet, hvis højskolen kun har fået en vis impuls udefra til igangsættelse af en undersøgelse, måske skal stilles til rådighed for hele branchen, altså offentliggøres. På forhånd vil den umiddelbare sympati naturligvis være for, at resultatet af målforskningen offentliggøres i videst muligt omfang.

Men i det virkelige liv kan der meget vel forekomme tilfælde, hvor resultatet af målforskningen absolut kun bør meddeles den virksomhed, der har ønsket undersøgelsen udført. Hvis denne virksomhed f. eks. har konstrueret en ny maskine og den ønsker prøvet de forskellige materialer til en enkelthed ved maskinen for at finde det mest hensigtsmæssige, så må det være klart, at et sådant resultat ikke bør offentliggøres. I så fald vil undersøgelsen i øvrigt i mange tilfælde ikke blive bestilt, og man vil altså slet ikke få højskolens forskningsmuligheder udnyttet på rette måde til størst mulig gavn for landets erhvervsliv.

Det må være rimeligt, at erhvervslivet gennem repræsentation i højskolens styrelse får direkte indflydelse på de retningslinjer, efter hvilke det skal afgøres, om højskolen skal påtage sig at udføre målforskning, og i hvilket omfang der skal ske en offentliggørelse.

Men der er endnu et område, hvor jeg synes der burde have været skabt meget større klarhed, før der blev fremsat lovforslag om brug af et så stort beløb til udbygning af den tekniske højskole. Jeg tænker her på hele spørgsmålet om, hvorledes optagelsen af de studerende på højskolen skal ske. Det er naturligt, at det slet ikke er til

gavn for et ungt menneske, at han bliver optaget på højskolen, hvis han ikke har nogen mulighed for at gennemføre studiet. Men det er altid betænkeligt med en adgangsbegrænsning, hvis man ikke kan være ganske sikker på, at det også altid er de bedst egnede, der bliver optaget, og at der ikke begås uret mod nogen, fordi andre, måske mindre egnede, bliver optaget på deres bekostning. I den retning forekommer det mig at den gældende ordning ikke er betryggende. Hidtil er optagelsen sket alene efter eksamenskvote til studenter- eller adgangseksamen. Her gælder det, at det ikke er lige svært på alle gymnasier, herunder kursus, at få f. eks. en kvotient på 14,00. Yderligere kan en elev være mere eller mindre heldig med hensyn til, hvilke fag han i det hele taget kommer op i, når hver elev kun kommer op i f. eks. 5 fag til studentereksamen, medens i øvrigt årskaraktererne gælder. Som en grov tommelfingerregel kan man regne med, at det er en fordel at komme op i fysik, hvis man er dygtig i dette fag, idet eksamenskarakteren da let bliver bedre end årskarakteren. Er man dårlig i faget, gælder groft regnet det modsatte. Man kan derfor ikke udelukke, at tilfældigheder må spille en ret stor rolle.

Desuden medfører ordningen slet ikke så små omkostninger for samfundet, idet det er blevet meget almindeligt, at unge mennesker tager adgangseksamen efter studentereksamen eller læser et ekstra år blot for at opnå en tilstrækkelig høj kvotient. Men det turde være indlysende, at et sådant ekstra år stort set er spildt; det kan faktisk ikke have andet formål end lige netop det at opnå en tilstrækkelig høj kvotient.

Den højtærede undervisningsminister har i betænkningens bilag 7 foreslået, at der blandt studenter med en mindste kvotient på 13,50 skulle ske en optagelse efter, hvem der havde størst polyteknikerkvotient. Det er måske rigtigt, at denne ordning ville være noget mere retfærdig, men særlig betryggende forekommer den ikke af de grunde, jeg allerede har nævnt.

Det forekommer mig, at man burde have undersøgt andre muligheder, inden det foreliggende lovforslag fremkom, så at folketingsrådet kunne skønne over, om også optagelsesbetingelserne bliver tilfredsstillende. F. eks. synes man slet ikke at have undersøgt

[Else Gregersen.]

en så nærliggende mulighed som den, om det ikke var rigtigere at afholde en fælles prøve for alle, der søgte om optagelse. Det ville i hvert fald give større tryghed og retfærdighed, når alle blev bedømt af de samme censorer og under de samme forhold. En sådan optagelsesprøve hvert år ville naturligvis koste penge, men det blev dog kun et lille beløb i forhold til, hvad der nu direkte og indirekte spildes af penge ved, at unge mennesker i betydeligt omfang læser et år ekstra for eventuelt at opnå en tilstrækkelig høj kvotient. Man kan f. eks. af oplysningerne i bilag 7 regne sig til, at ca. $\frac{3}{5}$ af alle, der optages med adgangseksamen, i forvejen har taget studentereksamen; heraf er dog nogle nysproglige, der ikke kan optages direkte.

Hvis den højtærede undervisningsminister inden lovforslagets tredje behandling vil tage hensyn til de indvendinger, jeg her har fremført over for lovforslaget, vil vi ved tredje behandling kunne støtte lovforslaget, ellers kan vi ikke.

Knud Thomsen: Jeg har jo afgivet en mindretalsbetænkning, som er blevet kommenteret af enkelte af ordførerne. Jeg vil imidlertid også gerne selv have lov til at fremsætte nogle bemærkninger i tilknytning til denne mindretalsbetænkning.

De første af disse bemærkninger vil komme til at vedrøre højskolens nuværende styrelsesforhold, herunder rektorembetet. I denne henseende vil jeg gerne nu og straks sige, at det, jeg taler om, naturligvis er embedet og ikke personen. Højskolen har jo i årenes løb kunnet glæde sig ved at have haft overordentlig fremragende personligheder i rektorembetet. Det er altså rektorembetet, jeg gerne vil sige noget om, idet styrelsesformen simpelt hen er den, at højskolen ledes af en rektor. Rektor udnævnes for 5 år ad gangen ved kgl. resolution efter indstilling fra højskolens lærerråd. Siden G. A. Hagemann har lærerrådet altid indstillet en af professorerne ved højskolen. Højskolen har altså en art selvstyre, et autonomi, under undervisningsministeriets opsyn.

Rektor er højskolens leder, repræsenterer højskolen udadtil og over for undervisningsministeriet. Rektor forestår skolens

forvaltning. Rektor afgør alle spørgsmål, som ikke er forbeholdt afgørelse af ministeren eller rådene. Rektor er højskolens talerør over for ministeren og kommenterer over for ministeren lærerrådets indstillinger og beslutninger. Han har overtilsynet med hensyn til undervisningen og det dertil bestemte materiale. Han kan forlange sig alle oplysninger forelagt og kan pålægge lærerrådet at drøfte studieplaner og eksamensordninger. Han kan afkræve fagrådene betænkninger i denne henseende. Rektor har endvidere den øverste økonomiske administration. Rektor skal underskrive på højskolens vegne o. s. v. o. s. v. Samtidig er rektor leder af Danmarks ingeniørakademi, og endelig er rektor så vidt mig bekendt aktiv professor, der underviser og forsker.

Det er jo en meget betydelig byrde, der lægges på rektorembedets indehaver. Hele systemet kan muligvis have været godt engang under mere gammeldags, enkle former, hvor læreranstaltens økonomiske krav til samfundet ikke var så store, men jeg synes, man har lov til at spørge, om det virkelig er en styrelsesform, der er forsvarlig i dag, hvor vi for 500 mill. kr. skal udbygge den tekniske højskole, og hvor 5.000 elever skal undervises af 80 professorer og 500 heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere, hvortil i øvrigt vistnok kommer lærerpersonalet på Danmarks ingeniørakademi.

Styrelsesforholdene har været genstand for adskillig drøftelse under udvalgsforhandlingerne, og ministeren har givet den fra betænkningen kendte udtalelse, som flere af ordførerne også har refereret til. Jeg har altså gjort op med mig selv, at jeg ikke er tilfreds med denne udtalelse og mener det rigtigst, at folketingset stadig væk bør øve direkte indflydelse på dette vigtige spørgsmål. Jeg kan ikke se, at højskolens styrelsesforhold nødvendigvis skulle vente på en almindelig overvejelse af styrelsesforholdene ved universiteterne og andre højere læreanstalter. Det er muligt, at de også trænger til en ændring. Jeg har f. eks., hvad dog ikke vedrører sagen her direkte, ved at følge den såkaldte Wambergssag i dagspressen ikke kunnet frigøre mig selv for det indtryk, at en styrelse på landbohøjskolen, der havde indeholdt repræsentanter for kredse uden for selve landbohøjskolen, måske havde været mere handle-

[Knuud Thomsen.]

kraftig og havde kunnet sætte tingene hurtigere og bedre på plads.

Hvad nu imidlertid angår Danmarks tekniske højskole, har jeg henvist til forholdene i Sverige, hvor man har etableret en overstyrelse bestående af 7 medlemmer, hvoraf de 5 udpeges efter forslag fra 5 forskellige institutioner, der repræsenterer ingeniører. Hver af disse institutioner udpeger 3 personer, og kongliga majeståten udpeger så den ene af disse tre.

Erhvervslivet er således repræsenteret i den svenske overstyrelse, og denne fastlægger programmet samt studie- og timeplaner for undervisningen efter forslag fra de forskellige højskoler, hvad der efter min mening er lige så vigtigt. Overstyrelsen udpeger, hvad vi her i Danmark ville kalde ad hoc-medlemmer til at indtræde fra erhvervslivet i de såkaldte afdelingsråd. Der er 1 afdelingsråd for hver afdeling.

Det er rigtigt, at der i Sverige foreligger overvejelser om ændring af denne styrelsesform. Det er foreslået i universitetsbetænkningen, at det såkaldte universitetskanslerembede skulle være en administrativ chefmyndighed for alle universiteter og højere læreanstalter, men så står der samtidig også, at der ved siden af kanslerembedet skulle være et uddannelsesråd for civilingeniøruddannelsen med repræsentanter fra, hvad man på svensk kalder avnämareinteressen, altså aftagerinteressen, dem, der skal bruge ingeniørerne. Det er et tydeligt sprog, der her tales til os fra svensk side. De grene af erhvervslivet, der har interesse for ingeniøruddannelsen, har indflydelse på denne gennem overstyrelsen og afdelingsrådene eller ved en eventuel ændring gennem et uddannelsesråd med repræsentanter for aftagerinteresserne. Jeg spørger atter: hvorfor kan denne styrelsesform i princippet, måske tilpasset efter danske forhold, ikke bruges her i landet? Jeg mener, at hvis vi havde haft en sådan styrelsesform, hvori erhvervslivet også havde været repræsenteret, havde det været gavnligt både ved påbegyndelsen af Lundtofteprojektet og for fremtidens skyld.

Hvad påbegyndelsen af Lundtofteprojektet angår, er det nemlig vedblivende mit indtryk, at det er en ejendommelig og mærkelig måde, Lundtofteprojektet blev

startet på. Det er jo sikkert rigtigt og godt, at man har handlet hurtigt, når det drejede sig om at erhverve de nødvendige store arealer, men jeg kan ikke frigøre mig for det indtryk, at der derefter i begyndelsesfasen har hersket kaotiske planlægningsforhold. Den første forudsætning for en planlægning måtte være at vide, hvor mange man ville undervise. Det er man først kommet til senere hen. Det næste måtte være at fastlægge studieplanerne, men studieplanerne er først delvis blevet til nu under udbygningen, og en række af dem er ikke fuldendte. Man har altså ikke studieplanerne fuldstændig klare, før man planlægger, men man bygger dog, og endelig og fremfor alt fremgår det jo klart, at de faciliteter og de institutter, der skulle oprettes, er baseret på ønsker og opgivelser fremsat af højskolens egne afdelinger og koordineret og kritiseret oprindelig af rektorembetet og senere af et blandt professorerne nedsat Lundtofteudvalg. Jeg er blevet sagt imod i dette spørgsmål. Jeg kan imidlertid ikke se andet, end at det er rigtigt; det står i selve planlægningsudvalgets redegørelse.

Resultatet synes da også at være stor forvirring med hensyn til, hvad hele gildet skulle koste. Der har været forlydender om 300 mill. kr. og om tal helt op i nærheden af 1 milliard kr., medens det lovforslag, vi nu behandler, drejer sig om 500 mill. kr. Jeg tror og hævder, at en rimelig planlægning havde kunnet være sikret bedre, hvis der havde været en bedre udbygget styrelse på højskolen med erhvervsrepræsentanter, en styrelse, der straks i starten havde kunnet sætte tingene på plads og sikret, at dette store projekt ikke blev startet uden omhyggelige overvejelser og forudgående planlægning.

Nu er man jo i gang med højskolen, arealerne er købt, og en række bygninger står der allerede, men jeg mener altså, at en styrelse udbygget på den nævnte måde også i fremtiden har en mission ved at etablere et samarbejde med planlægningsudvalget med besparelser for øje og for at sikre den rigtige fordeling mellem investeringer til undervisningsbrug og investeringer til forskningsfaciliteter. Dette sidste har jeg redegjort for i min mindretalsbetænkning, og jeg ser med største uro

[Knud Thomsen.]

på det knæsatte princip om, at ligevægten mellem undervisning og forskning søges tilvejebragt ved, at arbejdstiden hos det videnskabelige personale stort set deles ligeligt mellem disse to funktioner.

Jeg nærer stor frygt for, at man til skade for erhvervenes interesser ved udbygningen af forskningsfaciliteterne og ved de planlagte udvidelser af studieplanerne ikke udbygger en undervisningsanstalt for civilingeniører, men et institut for uddannelse af forskere i et sådant omfang, at jeg nærer alvorlig tvivl om, at der vil være brug for dette store antal videnskabeligt uddannede personer. Der skal på højskolen være mulighed for vordende forskere, helt rigtigt; men erhvervene har i stor udstrækning brug for praktiske ingeniører.

Man har påbegyndt Danmarks ingeniørakademi i nær tilknytning til højskolen. Det er muligt, at der er noget rigtigt i denne tanke, men det betyder rent faktisk, at nu har vi 3 ingeniøruddannelser i Danmark: civilingeniører, akademiingeniører og teknikumingeniører. Jeg føler mig ikke overbevist om, at dette har været drøftet og gennemtænkt omhyggeligt nok. I hvert fald er der jo i erhvervslivet stærkt delte meninger, og holder vi os så endelig til den inddeling, der nu er knæsat, tror jeg faktisk, man nu og fremtidig kommer til at uddanne for mange civilingeniører i dette alt for høje niveau og for få akademiingeniører.

Også her tror jeg, at en styrelsesform, hvori erhvervslivet var repræsenteret, ville kunne sørge for, at dette spørgsmål var under stadig overvejelse og formodentlig frodig debat.

Måske var en overstyrelse efter svensk mønster, som under sig havde alle 3 uddannelser, hensigtsmæssig; jeg ved det ikke, men jeg synes, det er en af de ting, der kunne overvejes.

Endelig er der jo den diskussion, som har været så rigeligt refereret, om Lundprojektet. Jeg kan ikke forstå og har ikke

kunnet forstå, hvorfor man ikke kan sammenligne Lundprojektet med Lundtofteprojektet. Forholdet er jo det, at den højtærede undervisningsminister selv har opereret med spørgsmålet om størrelsesordenen og måtte gøre det. Stillet over for de mange forskellige angivelser for, hvad Lundtofteprojektet skulle eller måtte koste, har ministeren jo skåret igennem og sagt, hvad jeg synes er rigtigt og redeligt, at efter en politisk-økonomisk vurdering skal Lundtofteprojektet koste 500 mill. kr. beregnet efter 1962-priser, men ministeren erkender selv, at dette er et spørgsmål om størrelsesorden, og jeg vil gerne her bringe et citat fra ministerens svar. Ministeren siger — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et citat —:

„Den foreslåede beløbsramme har ikke kunnet baseres på et detaljeret beregningsgrundlag. På grundlag af planlægningsudvalgets og højskolens gennem det sidste år“ — det er skrevet nu i år — „foretagne kritiske gennemgang af projektet både i teknisk henseende og med hensyn til fremsatte ønsker og på grundlag af de indvundne erfaringer under det hidtidige byggeri anser jeg den foreslåede beløbsramme for realistisk med hensyn til størrelsesorden; dog kan man ikke udelukke fortsat benyttelse af dele af den gamle læreanstalt, efter at de 500 mill. kr. er anvendt.“

Nu spørger jeg, hvorfor ikke også jeg kan få lov til at operere med størrelsesordener. Jeg skal ikke gentage diskussionen, men hvorfor skal Lundtofte koste 3 gange så meget som Lund, når der kun er tale om dobbelt så mange studerende? Jeg vil ikke gå i dybden med det, men kun sige, at havde der været tale om 20 pct.s afvigelse i beløb eller 20 pct.s afvigelse i arealforbrug, havde det ikke rørt mig. Det er de meget store afvigelser, jeg ikke forstår. Det ærede medlem hr. Axel Kristensen siger nu, at der opereres det ene sted med brutto-m² og det andet sted med netto-m². Det er ikke min opfattelse; det er i hvert fald heller ikke sagt;

[Knud Thomsen.]

men det kan vi måske se på, hvis vi skal have en yderligere udvalgsbehandling, hvad jeg er meget villig til.

Imidlertid føler jeg mig usikker over for adskilligt i det. Jeg mener under disse usikre forhold, at folketinget ikke skal give afkald på at beskæftige sig med spørgsmålet om højskolens styrelsesform, spørgsmålet om undervisning og forskning og de dertil knyttede investeringer på højskolen og endelig spørgsmålet om de forskellige studieretninger, det vil sige civilingeniører, akademiingeniører og måske også teknikumingeniører og deres indbyrdes forhold. Ved at vedtage det nu foreliggende lovforslag giver folketinget afkald på den direkte indflydelse herpå. Jeg ved meget vel, at ethvert spørgsmål, også spørgsmålet herom, senere kan rejses i folketinget, f. eks. når det tidligere nævnte administrationsudvalg har fuldendt sine overvejelser, men min opfattelse er, at folketinget ikke bør slippe sagen nu, hvor vi står over for at skulle bevilge beløbet, men i forbindelse med bevillingen forbeholde sig, at den højtærede undervisningsminister gør disse store, vigtige spørgsmål til genstand for en særlig lovgivning. Det er det punkt, der ikke er imødekommet af undervisningsministeren, og jeg kan derfor for mit vedkommende ikke anbefale at stemme for lovforslaget ved den kommende tredje behandling. I betragtning af, at det ikke er nogen akademisk diskussion, der foregår her, at arealerne er købt, og at en stor del af bygningerne står derude på Lundtoftesletten, vil jeg naturligvis heller ikke stemme imod, men undlade at stemme, og jeg anbefaler at, man gør det samme.

Undervisningsministeren (Helweg Petersen):

Jeg vil begynde med at takke udvalget for det store arbejde, der er gjort. Det er rigtigt, at man med stor grundighed har behandlet en lang række spørgsmål, og vi har fra ministeriets side, så godt som det har været os muligt, søgt at besvare de spørgsmål, der har været stillet. Jeg vil også takke for den tilslutning, der her er givet fra de ærede ordføreres side til gennemførelsen af forslaget.

Det er klart, at der til et så omfattende byggeri — man har jo kaldt det et gigantisk

byggeri — må knytte sig en lang række problemer, som det kan være vanskeligt at tage stilling til. Det er et byggeri, der strækker sig over en årrække og omfatter et felt, hvor udviklingen skrider meget stærkt fremad.

Jeg skal gøre nogle bemærkninger til nogle af de spørgsmål, der har været fremdraget. Flere af de ærede ordførere har været inde på spørgsmålet om adgangsbegrænsning og har udtalt beklagelse over, at der bliver tale om at afvise kvalificerede elever. Jeg forstår godt denne bekymring, men må altså understrege, at skal der i videre omfang åbnes adgang til studier på den tekniske højskole, ja, så vil det betyde en øget investering, således som også det ærede medlem hr. Morten Lange kom ind på, og så må man her erindre sig, hvilke muligheder der frembyder sig gennem akademiingeniørstudiet og gennem teknikumstudiet. Jeg vil i den forbindelse sige, at jeg lægger megen vægt på, at vi bliver i stand til at udbygge teknika i det omfang, der er behov for teknikumingeniører — og der er inden for industrien et meget stærkt behov for uddannede inden for denne gruppe.

Der er i en skrivelse fra mig til udvalget omtalt en mulighed for, at man kan stille nogle pladser til rådighed for folk, som bør bedømmes under hensyntagen til særlige forhold, altså helt uden for de kriterier, der ellers anvendes i forbindelse med en adgangskvotient, folk, der af den tekniske højskole skønnes egnede til optagelse, og som man forventer kan gennemføre studiet. Jeg er altså interesseret i en liberalisering på dette område, og det er et spørgsmål, der vil blive set på i den kommende tid under forhandlinger med højskolen.

Det ærede medlem hr. Knud Thomsen var inde på spørgsmålet om forholdet mellem den videnskabelige forskning og undervisningen, og det ærede medlem hr. Axel Kristensen var også ret udførligt inde på hele dette spørgsmål. Så vidt det er oplyst for mig, svarer den fordeling, der her er tale om, til det, man stræber efter at nå frem til andre steder. Det stræber man efter at nå frem til i Sverige og så vidt mig bekendt også i andre vesteuropæiske lande. Der er ikke mulighed for, at vi kan nå frem til en sådan fordeling i øjeblikket, men det

[Undervisningsministeren.]

må opstilles som et mål, at man skal kunne nå dertil.

Jeg vil i forbindelse med det, det ærede medlem hr. Axel Kristensen var inde på, sige, at der jo vil være rekrutteringsmuligheder, når vi ser på lærerspørgsmålet. Det ærede medlem hr. Axel Kristensen nævnedes licentiaterne. Vi vil omkring 1970 have et sted mellem 200 og 300 flere tekniske licentiat, end vi har i dag, og de tekniske licentiat er ifølge deres uddannelse fremragende egnede til varetagelse af undervisnings- og forskningsopgaver på Danmarks tekniske højskole. Jeg vil også gerne sige, at den midlertidige ordning med afgivelse af værnepligtige civilingeniører medfører en forbedring af de normale muligheder for at ansætte civilingeniører, og så finder der jo også en tilgang sted af mag. scienter. Alt i alt kan det siges, at der er gode muligheder for at klare forsyningen med alle medarbejdere til løsning af undervisning og forskningsmæssige opgaver på højskolen.

Det ærede medlem hr. Knud Thomsen er i sin mindretalsbetænkning og også i sit indlæg her i det høje ting kommet ind på styrelsesformen og har taget sit udgangspunkt i rektorembetet. Jeg vil gerne understrege det, som det ærede medlem kom ind på, at der under den nuværende rektors ledelse gøres et fortrinligt arbejde på højskolen, og jeg kan ikke lade være med at sige, at i den henvendelse, der er kommet fra de seks ingeniører, understreges netop den dygtige indsats, der er gjort igennem tiden fra den tekniske højskole. Det hedder i skrivelsen, at der efter ingeniørernes mening er sket en udvikling på en sund økonomisk basis, og at højskolen har hævdet sig smukt ikke alene blandt vore andre højere læreanstalter, men også internationalt. Der er altså foregået en god udvikling under den styrelsesordning, man har i øjeblikket.

Det ærede medlem hr. Knud Thomsen har været inde på den svenske ordning. Her vil jeg da gerne sige, at hverken overstyrelsen eller afdelingsrådene i Sverige har funktioner, der svarer til det organ, det ærede medlem hr. Knud Thomsen ønsker etableret. Overstyrelsen har ingen indflydelse på de svenske højskolars forskningspolitik og beskæftiger sig heller ikke med at lægge studieplaner. Afdelingsrådene er alene rådgivende

organer. Alle afgørelser angående forskningspolitik og studieplaner ligger hos højskolernes egne faglige organer; dog skal overstyrelsen foretage den endelige godkendelse af studieplanerne vel for at sikre uddannelsesniveaurnes ensartede højde ved de forskellige svenske højskoler.

Jeg vil gerne henvise til det, som er anført i bilag 7 i betænkningen om den gældende censorordning. Igennem den har erhvervene jo mulighed for at øve indflydelse på de fag, der undervises i på højskolen. Censorstaben udgøres af i alt henved 120 forskellige repræsentanter for det offentlige og for erhvervslivet. Et lignende forhold har man slet ikke i Sverige. Det skal også bemærkes, at man, når professorater skal opslås, med repræsentanter fra erhvervslivet og offentlige myndigheder drøfter opslagens udformning, ligesom disse kredse, når ingeniørprofessorater besættes, deltager i bedømmelsen.

Jeg mener, der er grund til at sige, at der herigennem allerede er skabt en god og fyldig kontakt mellem højskolen og erhvervslivet. Men herudover har jeg givet tilsagn om, at man i forbindelse med en kommende revision af den kgl. anordning for Danmarks tekniske højskole indleder konkrete overvejelser med det formål gennem klarere regler end hidtil at sikre, at erhvervslivets synspunkter drages ind i studieplansovervejelserne. De videre overvejelser vil nu blive henlagt til det udvalg, der arbejder med universiteternes og de højere læreanstalters administrative forhold, og jeg regner med, at dette udvalgs arbejde vil blive tilendebragt i løbet af folketingsåret 1963-64.

Jeg mener, at der igennem alt dette i virkeligheden foreligger en væsentlig imødekommelse af de ønsker, det ærede medlem hr. Knud Thomsen har fremført, ønsker, hvis baggrund jeg forstår, og dermed er der jo også en væsentlig imødekommelse med hensyn til de synspunkter, der er fremført af de seks civilingeniører. Der vil på denne måde kunne sikres erhvervenes adgang til at forelægge højskolen forslag om opgaver og metoder, man måtte ønske taget i betragtning ved afdelingernes arbejde, men det må fastslås, at det endelige ansvar for studieplanernes udformning må ligge hos læreanstaltens egne faglige organer og

[Undervisningsministeren.]

undervisningsministeriet. Det er en ordning, som i realiteten respekteres i alle lande, som Danmark med rimelighed kan sammenligne sig med.

Det ærede medlem hr. Knud Thomsen kom også ind på en kritik af den måde, hvorpå planlægningsudvalget for Danmarks tekniske højskole har medvirket ved programmeringen. Det ærede medlem finder det uheldigt, at forudsætningerne for programlægningen baseres på oplysninger fra selve højskolens afdelinger.

Jeg vil hertil sige, at det dog må være givet, at højskolen altid selv må give udspil til programlægning af højskolens afdelinger. Hvem skulle ellers gøre det? Mon der kan findes noget eksempel fra noget land på, at udspillet i sådanne sager foregår fra andre end de tekniske højskoler selv? Det må dog være i højeste grad relevant at lade de personer, der har mest med ingeniøruddannelsen at gøre, komme med et oplæg, og jeg tror ikke, det vil blive anderledes, selv om man indførte en styrelsesordning helt svarende til den, det ærede medlem hr. Knud Thomsen ønsker. Det ligger i sagens natur, at det kan ikke blive anderledes. Det må være en hensigtsmæssig fremgangsmåde, at planlægningsudvalget, såvel det tidligere som det nuværende, baserer sine overvejelser på de oplysninger, der forelægges fra højskolen. Her beder jeg betænke, når vi nu taler om forholdet til erhvervene, hvilken personkreds planlægningsudvalget omfatter. Der findes i dette udvalg fremtrædende folk fra forskellige erhvervsgræne, fra maskinindustrien, bygningsindustrien, den kemiske industri, folk, der nyder megen tillid blandt deres fagfæller, og som på deres område har ydet en højst fortjenstfuld indsats. I spidsen for planlægningsudvalget står lederen af et af vore største ingeniørfirmaer, en mand med overordentlig stor erfaring inden for sit fag og inden for byggeri i almindelighed. Jeg kan ikke se rettere, end at det må være betryggende for folketingsret at have denne kyndige kreds til at forestå udbygningen af højskolen, og jeg mener, at der derigennem er sikret erhvervene stor indflydelse på det, der foregår. Så kommer altså dertil de muligheder, der yderligere måtte flyde af

de synspunkter, jeg nævnte før, og hvoraf det fremgik, at jeg vil søge at tilvejebringe rammer for et fastere samarbejde mellem højskolen og erhvervene.

Med hensyn til beløbsrammen har jeg sagt — og det er gentaget af flere af de ærede ordførere — at beløbet jo er fremkommet derved, at man har taget i betragtning, hvad der var politisk muligt. Der er taget hensyn til landets finansielle situation. Men beløbet baseres naturligvis også på undersøgelser af, hvor stor bærekraft beløbet har i forbindelse med Lundtofteprojektet, dersom dette skal kunne opfylde de stillede mål. Jeg tror, at de 500 mill. kr. er et realistisk tal, og jeg tror også, at man gør sig skyldig i misforståelser, når man udtaler tvivl om, at planlægningsudvalget og byggeudvalget har tilstrækkelige forudsætninger for at kontrollere Lundtofteprojektet både med hensyn til totalstørrelse og med hensyn til enkeltheder.

Forholdet er jo det, at der for hvert eneste laboratorium forelægges en udførlig begrundelse for bygningens størrelse, således som den er udledt af bestående studieplaner efter principper, der kan følges og diskuteres i enkeltheder. Laboratorium for laboratorium gives der oplysninger om størrelser af tilsvarende laboratorier i andre lande i det omfang, de planlæggende instanser ønsker det. Planlægningsudvalget og byggeudvalget udarbejder nøje redegørelse for alle forhold, som ikke forekommer tilstrækkeligt belyst i højskolens oplæg. Når hertil kommer, at der over for finansudvalget gøres nøje rede for byggeriet, som det foregår fra år til år, og at der således gives de bevilgende myndigheder et grundlag at vurdere på, kan jeg ikke se, at der kan gøres stort mere.

Jeg skal ikke komme udførligt ind på spørgsmålet om arealberegninger. Det kan jo være rimeligt at se på det i en forhandling mellem anden og tredje behandling her i det høje ting. Men det er i hvert fald givet, at det er farligt at opstille talberegninger, hvis der ikke er sikkerhed for, at sammenligninger foretages på et realistisk grundlag. Det ærede medlem hr. Axel Kristensen har været inder derpå, og jeg skal ikke ved denne lejlighed yderligere komme ind på dette spørgsmål. Det er jo

[Undervisningsministeren.]

muligt, der bliver adgang til at se på det mellem. behandlingen her og tredje behandling.

Jeg vil til slut sige, at vi jo her har at gøre med et område, hvor det, som jeg sagde indledningsvis, er meget svært at lægge sig helt fast og præcist sige, hvad der skal ske om 8 eller 10 år. Det er i realiteten vanskeligt for os, hvor meget vi end anstrenger vor fantasi, at danne os et indtryk af, hvordan forholdene vil arte sig blot om et par år. Det, der i dag er normgivende, kan i morgen eller i overmorgen være forældet.

Det, der kan tages stilling til nu, er, hvad vi på grundlag af de forudsætninger, vi kender, mener at ville og kunne ofre, og det er efter min opfattelse de 500 mill. kr. Skal vi klare os i konkurrencen fremover — og den vil blive hård — er det nødvendigt, at vi har den fornødne baggrund herfor, at vi giver ungdommen de fornødne muligheder uddannelsesmæssigt set, og disse muligheder må vi skaffe os gennem vore uddannelsers effektivitet og den måde, vi udbygger dem på. I denne sammenhæng spiller udbygningen af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi en meget betydningsfuld rolle.

Thestrup: Inden jeg har villet tage endelig stilling, har jeg ønsket at høre den højtæredede ministers udtalelser i anledning af henvendelsen fra ingeniør Højgaard m. fl., ligesom jeg har ønsket at drøfte sagen med en del af mine egne partifæller endnu en gang. Nu efter at have hørt ministerens redegørelse, og efter at jeg har haft lejlighed til at drøfte sagen endnu en gang med adskillige af mine partifæller, skal jeg altså tage stilling, og det bliver da den, at jeg vil stemme for lovforslaget.

Jeg henviser til den udførlige besvarelse af alle de i forbindelse med højskolens bygning rejste spørgsmål, som er indeholdt i betænkningen. Nu er det jo sådan, at selv den mest indgående forudgående undersøgelse ikke helt vil kunne klare alle spørgsmål, og jeg skal da heller ikke nægte, at der stadig er nogle punkter, hvor jeg har mine tvivl. Jeg vil som nr. 1 af disse punkter nævne spørgsmålet om højskolens ledelse, som nr. 2 spørgsmålet om det praktiske erhvervslivs indflydelse på målforskningen

på højskolen og som nr. 3 forholdet mellem undervisning og forskning på højskolen.

Vedrørende det første punkt er der af den højtæredede minister givet det løfte, at spørgsmålet bliver gjort til genstand for behandling i det udvalg, der er nedsat om de højere læreanstalters administration, og at der fra dette udvalg i løbet af den kommende folketingssamling vil komme til at foreligge en betænkning. Herefter står det til folketinget at træffe afgørelse om dette punkt, og jeg kan ikke se, at dette punkt derefter skulle være til hinder for at stemme for lovforslaget.

Heller ikke spørgsmålet om det praktiske erhvervslivs indflydelse på målforskningen er helt løst, men jeg finder dog, at de principper derfor, der er opstillet af Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd i bilag 7 til betænkningen, giver sådanne retningslinjer, at jeg ikke af den grund kan gå imod lovforslaget. Jeg henstiller imidlertid, at man fra folketingets side vedbliver at have opmærksomheden rettet mod dette punkt, og jeg går ud fra, at vi fra det teknisk-videnskabelige forskningsråds side til stadighed bliver holdt underrettet om udviklingen. Jeg deler ganske det ærede medlem hr. Knud Thomsens opfattelse af, at fremtiden vil kræve et stadig nærmere samarbejde mellem erhvervslivet og højskolen på målforskningens område; men derved kommer jeg unægtelig også til den slutning, at man i fremtiden i højere grad end nu vil kræve et meget højt niveau for i hvert fald en stor del af ingeniørerne. Jeg kan derfor ikke indse, at det kan være rigtigt at ville begrænse antallet af dem, der får den højeste uddannelse, ud over som det er sket her i betænkningen.

Hvad angår punkt 3, forholdet mellem undervisning og forskning, kan jeg meget vel se det berettigede i de indvendinger, det ærede medlem hr. Knud Thomsen retter mod den skematiske opdeling af det videnskabelige personales arbejdstid i halvdelen til forskning og halvdelen til undervisning. Jeg vil dog tro, at denne opdeling skal tages med alt muligt forbehold. Jeg opfatter det således, at man gennem denne opdeling vil søge at sikre, at højskolens videnskabelige personale får en passende tid til forskning, og her tænker jeg slet ikke på målforskningen, men på grundforsk-

[Thestrup.]

ningen — den forskning, der alene går ud på, om jeg så må sige, sandheds erkendelse uden at tilsigte direkte praktiske formål. Når talen er om forskning, tror jeg ikke, det er muligt at fastsætte bestemte rammer. For at forskningen skal nå noget, må den have frihed, og derfor tror jeg ikke, man skal tage det, der er anført om fordelingen af lærernes tid med halvdelen til forskning og halvdelen til undervisning, bogstaveligt, men opfatte det som en udtalelse om, at både forskning og undervisning vil blive forsvarligt tilgodeset af det personale på de 80 professorer og 500 medhjælpere, der er bestemt dertil.

Dermed falder efter min mening også den indvending, der går ud på, at vi ikke kan finde 580 personer med forskerevner på dette område her i landet. Det er jo ikke det, der egentlig er meningen. Meningen er den, at de, der har forskerevnerne, skal have størst mulig frihed til forskning og ikke for meget være bundet af undervisningstimer.

Det foreliggende lovforslag går ud på at bevilge 500 mill. kr. til udbygning af højskolen på Lundtoftesletten i årene indtil 1970, og de beløb, der allerede er bevilget — jeg mener, det drejer sig om 181,5 mill. kr. — er indbefattet herunder. Jeg tør ikke efter de oplysninger, der foreligger for os, hævde, at denne udbygning på forsvarlig måde kan gøres for et mindre beløb.

Det er aldeles rigtigt, som det blev nævnt af det ærede medlem hr. Knud Thomsen, at begyndelsen til udbygningen var præget af planløshed. Det var vel også først og fremmest derfor, at vi i finansudvalget foranledigede denne sag forelagt i lovsform. Jeg kan imidlertid sige, at det er ikke hermed finansudvalgets mening at skyde ansvaret for den økonomiske side af sagen fra sig. Det bliver jo finansudvalget, der i de kommende år får udvalgsbehandlingen af de årlige bevillinger dertil, og jeg er ganske sikker på, at finansudvalget ikke vil tage sig denne opgave let, men vil søge at følge udbygningen inden for den ramme, som loven her lægger, og inden for de planer, der er lovens forudsætning.

En halv milliard kroner er ikke noget ringe beløb, men udbygningen af vort lands polytekniske uddannelse og forskning

er heller ikke nogen ringe sag. Efter min mening vil vort lands fremtid i meget høj grad afhænge af, om vi formår at tilrettelægge uddannelse og forskning — og det gælder ikke alene dette område, men alle områder — på den rigtige måde.

Jeg tror, at vi med dette lovforslag — og det er heller ikke den korte lovtekst, man her skal se på, men de undersøgelser og overvejelser, der er foretaget, og som ligger til grund for vor stillingtagen, og som til en vis grad findes i betænkningen — er kommet så langt, som det er muligt, og selv om der er punkter, hvor jeg har min tvivl, og punkter, hvor jeg i og for sig ikke mener at vi har fået sagen fuldt oplyst, vil jeg stemme for lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i vandløbsloven har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 24. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om oprettelse af et pædagogisk institut.

Mødet hævet kl. 15⁵⁰.

95. møde.

Onsdag den 24. april kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om sømandsskat.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om lærlingeforhold har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Finansudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet. Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg skal for det høje ting fremsætte *forslag til lov om ændring i lov om sømandsskat.*

Den sømandsskat, der svares af sømænd på danske skibe, træder i stedet for indkomstskat til stat og kommune samt kirkelige afgifter og invalide- og folkepensionsbidrag af indtægten om bord. De gældende skalaer for sømandsskatten er fastsat i maj 1961 og er udformet således, at sømandsskatten nogenlunde svarer til indkomstskatten i land for skatteåret 1961-62 for personer bosat i Københavns kommune.

For skatteåret 1963-64 er der imidlertid gennemført forskellige ændringer af de regler, hvorefter indkomstskatten udskrives, og invalide- og folkepensionsbidraget er forhøjet fra 1¼ pct. til 1¾ pct. af skalaindkomsten ved statsskattens beregning. Det samlede resultat af ændringerne er en nedsættelse af indkomstbeskatningen i land, og skalaerne for sømandsskattens beregning foreslås derfor ændret, således at de bringes i overensstemmelse med skatten i land for skatteåret 1963-64. De foreslåede skalaer,

der af praktiske grunde først vil kunne anvendes fra den 1. september 1963, vil medføre, at sømandsskatten i de fleste tilfælde nedsættes med fra ca. 40 til ca. 500 kr. årligt.

Overgrænsen for de beløb, der kan fratregkes ved indkomstopgørelsen som anvendt til kapitalforsikringer m. v. og indskud på kapitalbindingskonti, er fra og med skatteåret 1963-64 forhøjet fra 1.000 kr. til 1.500 kr. for forsørgere og fra 600 kr. til 1.000 kr. for andre skatteydere. Endvidere er der også med virkning fra skatteåret 1963-64 gennemført skattelettelse på 21 pct. af forskellige former for opsparing, herunder indskud på konti for skattelettelse. Bl. a. under hensyn hertil foreslås det faste månedlige fradrag forhøjet fra 150 kr. til 300 kr. for forsørgere og fra 120 kr. til 240 kr. for andre skatteydere. Forhøjelsen er drøftet med sømændenes organisationer, der har erklæret sig indforstået med de foreslåede beløb, men havde haft ønske om, at der tillige skulle ske en forhøjelse af det særlige fradrag for sømænd i udenrigsfart. Dette spørgsmål vil sammen med andre blive taget op til overvejelse i et udvalg.

De øvrige foreslåede ændringer er af rent teknisk eller redaktionel karakter.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de dertil knyttede bemærkninger, skal jeg anbefale forslaget til hurtig og velvillig behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene:

Af *Dalsgaard* til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give angående opførelse af en bro eller dæmning ved Sallingsund, og agter ministeren snarest at stille forslag herom?“

Dalsgaard: Under finanslovdebatten i december 1960 efterlyste jeg den længe ventede bro eller dæmning over Sallingsund. Den højtærede minister for offentlige arbejder henviste da til de mange undersøgelser, der må foretages, og den daværende finansminister, den nuværende højtærede økonomiminister, svarede, at jeg ikke behøvede at